

NỮ CÁN BỘ TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN TRONG HỆ THỐNG ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CÁC CẤP TỪ NĂM 1993 ĐẾN NAY

Vũ Thị Thoan

Phòng Khoa học

Trường ĐH KHXH & NV - ĐHQG Hà Nội

Ở nước ta, vấn đề phụ nữ với công tác NCKH đã được xã hội và tự thân các nhà khoa học nữ đặt ra từ những năm 70. Nhiều hội thảo khoa học lớn với chủ đề "Phụ nữ và khoa học" đã được tổ chức tại hai trung tâm lớn của cả nước là Thủ đô Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh trong những thập kỷ vừa qua. Đặc biệt, tháng 10/1987, tại Hà Nội, Hội thảo quốc tế về chủ đề này đã được tổ chức với sự tài trợ và tham gia của hai tổ chức ESCAP và UNICEF cùng nhiều đại biểu của các quốc gia như Liên Xô, Mỹ, Thụy Điển, Việt Nam, Thái Lan, Xingapo, Lào, Campuchia, Miến Điện, Philippin ...

Từ đó đến nay, chủ đề này đã được xã hội và giới phụ nữ khoa học nước ta nhìn nhận, tham gia mỗi ngày một sâu sắc, sát thực hơn. Trên các báo như Nhân Dân, Phụ nữ Việt Nam, Giáo dục & Thời đại, Hà Nội mới ... đã có nhiều bài viết xung quanh vấn đề này. Tuy còn nhiều mức độ khác nhau trong cách nhìn nhận và đánh giá, song hầu hết các bài viết cũng như các hội thảo khoa học đề đã khẳng định sự đóng góp và vai trò hiện hữu của phụ nữ trí thức trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học.

Trường Đại học Khoa học Xã hội & Nhân văn là một trung tâm lớn về đào tạo và nghiên cứu khoa học cơ bản. Vì vậy nghiên cứu khoa học là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của nữ cán bộ trong trường. Trong những năm vừa qua, bên cạnh những thành tựu về đào tạo và phục vụ đào tạo, đội ngũ nữ cán bộ của trường đã ớc những thành công và đóng góp nhất định trong nhiều khâu công việc khác như viết giáo trình, công bố các bài viết trên các tạp chí chuyên ngành, đào tạo cao học, tham gia các hội thảo khoa học trong và ngoài trường, tham gia các đề tài, chương trình nghiên cứu trong và ngoài nước, v.v. Đặc biệt, nhiều chị đã bảo vệ thành công luận án tiến sĩ, thạc sĩ, góp phần gia tăng số cán bộ có học vị khoa học cao - làm mạnh lên đội ngũ nữ cán bộ khoa học ở trong trường.

Hướng tới chủ đề "Phụ nữ và khoa học", bài viết này xin chỉ đề cập đến phạm vi hẹp hơn, đó là sự tham gia với tư cách là chủ trì đề tài NCKH các cấp của nữ cán bộ Trường ĐH KHXH & NV từ năm 1993 đến nay.

Theo số liệu mới nhất của Phòng Tổ chức cán bộ, hiện nay số nữ cán bộ có trình độ đại học là 149 chị trên tổng số 408 cán bộ có cùng trình độ đại học trở lên trong toàn trường, chiếm 36,5%. trong đó, đa số chị em là cán bộ giảng dạy, số còn lại là cán bộ quản lý hành chính khối các phòng ban và văn phòng các khoa.

Hệ thống đề tài NCKH các cấp mà trường đảm nhận từ năm 1993 đến nay có thể phân thành 5 loại chính sau:

1. Đề tài NCKH cấp Nhà nước - (gọi tắt là đề tài Nhà nước)

2. Đề tài Trọng điểm và đề tài Đặc biệt cấp Đại học Quốc gia Hà Nội - (Đề tài trọng điểm)
3. Dự án thử nghiệm xuất bản sách và Dự án điều tra, khảo sát - (Dự án)
4. Đề tài NCKH cấp Bộ hoặc cấp Đại học Quốc gia Hà Nội tương đương Bộ - (đề tài cấp Bộ).
5. Đề tài NCKH cấp Trường - (đề tài cấp Trường)

Trong những năm qua, 3 loại đề tài: thứ nhất, thứ hai và thứ ba - là đề tài Nhà nước (xin được gọi tắt), đề tài trọng điểm và dự án thường là đề tài lớn, mang tính liên ngành, đòi hỏi trình độ chuyên môn cao thì chị em nữ của trường chưa có ai làm chủ trì, mặc dù đến nay số đề tài này trong trường đã có khoảng hơn 30 đề tài, chủ yếu vẫn là do các giáo sư, các cán bộ đầu ngành là nam thực hiện. Chị em nữ mới chỉ làm chủ trì 2 loại hình đề tài thứ 4 và thứ 5 - ở cấp độ thấp hơn, đó là đề tài cấp Bộ và cấp Trường, chủ yếu là cấp Trường.

Sau đây là hệ thống số liệu đề tài thuộc hai loại hình nói trên mà chị em cán bộ nữ đã chủ trì từ năm 1993 đến nay, có qui ra tỷ lệ phần trăm.

Bảng thống kê đề tài NCKH cấp Bộ và cấp Trường từ năm 1993 - 1999
Số đề tài do cán bộ nữ Trường Đại học Khoa học Xã hội và nhân văn chủ trì

Năm	Tổng số đề tài cấp Bộ hoặc tương đương	Số đề tài cán bộ nữ chủ trì	Tỷ lệ %	Tổng số đề tài cấp Trường	Số đề tài cán bộ nữ chủ trì	Tỷ lệ %	Ghi chú
1993	26	0	0	14	3	21,4%	Không mở DT
1994	9	0	0	14	0	0	
1995	28	3	10,7%	0	0	0	
1996	11	2	18,1%	16	4	25%	
1997	13	2	15,3%	28	8	28,8%	
1998	16	1	6,2%	16	5	31,2%	
1999	12	5	41,6%	16	8	50%	
Tổng	115	13	11,3%	104	28	26,9%	

Từ bảng thống kê trên đây có thể nhận xét như sau:

1. Nữ cán bộ của trường trong những năm qua, chủ yếu làm chủ trì đề tài cấp trường - cấp thấp nhất trong 5 loại hình đề tài hiện nay.
2. Số lượng chị em làm chủ trì đề tài còn ở mức thấp so với tổng số đề tài của trường nói chung và so với đội ngũ cán bộ nữ trong trường nói riêng.
3. Năm 1999 là năm có số nữ cán bộ chủ trì đề tài nhiều nhất và chiếm tỷ lệ cao nhất từ trước đến nay ở cả hai loại hình đề tài cấp Bộ và cấp Trường.
4. Số đề tài do nữ cán bộ làm chủ trì nhìn chung đã được gia tăng dần từ năm 1993 đến nay:

* Đối với đề tài cấp Bộ đã tăng từ 0% lên 18,1% năm 1996 và 41,6% năm 1999.

* Với đề tài cấp Trường từ 21,4% năm 1993 lên 25% năm 1996 và 50% năm 1999.

Thực tế trên đây chắc hẳn có những nguyên nhân chủ quan và khách quan của nó. Muốn đánh giá, nhận xét phải có sự khảo sát và tìm hiểu cụ thể. Vì thế, ở phạm vi bài viết này chưa có điều kiện để đề cập đến, xin chỉ dừng lại ở những số liệu thống kê với mong muốn cung cấp thông tin ban đầu về lĩnh vực NCKH cụ thể mà chị em trong trường đã và đang thực hiện.

Mở rộng phạm vi quốc gia, ở nhiều lĩnh vực khoa học khác như KHTN, KHKT, KH Nông - Lâm - Y - Dược, v.v trong cùng khoảng thời gian qua, đội ngũ nữ cán bộ khoa học nhiều chị đã có những thành công lớn từ NCKH. Xin chỉ nêu một số liệu cụ thể sau:

Tính đến Đại hội Đại biểu phụ nữ toàn quốc lần thứ VIII đã có 19 cán bộ khoa học nữ và 3 tập thể được nhận giải thưởng Quốc tế mang tên nhà nữ toán học nổi tiếng người Nga thế kỷ XIX - Sofia Kovalevskaia, trong số đó không có ai thuộc lĩnh vực KHXH&NV nói chung, thuộc nữ cán bộ của trường nói riêng. Đó là những điều cần được xem xét và suy ngẫm.

“Phụ nữ và khoa học” là chủ đề được quan tâm trên thế giới, nhiều tổ chức quốc tế và nhiều quốc gia phát triển đã có các dự án, chương trình nghiên cứu về vấn đề này. Ở nước ta với sự tài trợ của UNICEF cùng một số tổ chức quốc tế khác, đặc biệt là do có sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, Ủy ban vì sự tiến bộ và phát triển của phụ nữ đã được thành lập do bà Hà Thị Khiết, Ủy viên Trung ương Đảng, Chủ tịch Hội liên hiệp phụ nữ Việt Nam làm chủ nhiệm. Đó là sự kiện lớn khẳng định sự quan tâm của xã hội đối với xã hội, đối với phụ nữ nói chung, phụ nữ làm khoa học nói riêng. Đây chính là một vận hội, là một yếu tố góp phần giúp chị em có thể vươn lên khẳng định mình trong mọi lĩnh vực công tác.

So đối với lĩnh vực KHXH & NV - một lĩnh vực khoa học mang tính đặc thù, để có thể thành đạt, nhất là khi chị em phải đảm nhận đồng thời cả sự nghiệp chuyên môn và thiên chức gia đình thì quả là một vấn đề hết sức nặng nề, đòi hỏi ngoài khả năng, trí tuệ cần phải có nghị lực, sự bền bỉ, ... cùng sự cảm thông, tạo điều kiện và nâng đỡ của gia đình, cơ quan và đồng nghiệp. Đó là một thực tế mà phụ nữ khoa học phải “gánh vác” và chấp nhận. Bài viết này muốn khẳng định thêm về thực tế đó, với mong muốn góp phần fnhỏ bé vào tiếng nói chung vì sự tiến bộ và phát triển của nữ cán bộ khoa học hiện nay.